

DOMOVINA.

TEČAJ III.

LIST 40.

Stan reči na Poljskem.

Kdor hoče danes vedeti, kako se bodo naše
ustavne razmere razvijale — in da se bodo, je rekla
to dni sama stara „Presse“ (organ grofa Boustta, ka-
kór pravijo) — mora z levim očesom na Česko gledati,
z desnim na Poljsko, z obema pa na Dunaj. O izidu
českih volitev smo že govorili. Dostaviti imamo danes,
da je vseh deklarantov, (ki so izvoljeni poslanci, pa no-
dejo iti v zbor), 91. Poslali so predsedstvu deželnega
zboru v Pragi pismo, v katerem pravijo, da se držé de-
klaracije od lansk. leta in da jih ne bo k zborovanju,
dokler se reči po njih misli ne prenarédo. *) Kako pa
na Poljskem? V gališkem zboru v Lovovu so te-le
stranke in razmere:

O poslanca Smolka-i in njegovem programu smo
že nuidan dvakrat nekaj povedali. Za Smolka-o stoji
demokratska stranka. Smolka, kakor smo uni pot rekli,
noče, da bi šli gališki poslanci v državni zbor na Du-
naj in misli s tem ministra Giskra o in Herbsta prisi-
liti, da bi se odpovedala ministerstvu, ter da bi se potem
naša država federativno uravnala. Smolka-ovemu se je
pridružilo dvoje novih programov (to je, načrtov, kako
bi se dale reči v Avstriji ali prav za prav v Galiciji urav-
nati). Prvi teh 2 programov je tisti, ki ga je osnoval
klub (zborna stranka) resolucionistov, kteremu sta na
čelu knez Sapieha mlajši in grof Borkovski; drugi tako
imenovano ministerske stranke, ktero vodita bivši dr-
žavni poslanec Ziemiakowski in nekdanji cesarski na-
mestnik gališki Goluhovski. Ta stranka je začela zdaj
v Lovovu (kakor se sumi, na vladino stroška) poseben
časnik „Dziennik Polski“ izdajati, da bo po njem svojo
politiko zagovarjala in si privržencev pridobivala. —
Program resolucionistov ni težko razumeti. Oni so se
poprijeli zopet tiste resolucije (sklepa), ki jo je zbor
gališki lani odobril. Resolucionisti pravijo: Na Dunaj
gremo, toda s tem pogojem, da državni zbor hitro zapu-

*) Po drugih sporočilih pa se niso do zdaj še oglašili in nič
le storili. Vr.

stimo, da ne bo hotel pritrditi temu, kar v resoluciji
zahtevamo. Ker pa ne gre pričakovati, da bi državni
zbor Poljakom dovolil vso tisto autonomijo, ktero v svoji
resoluciji zahtevajo, je gotovo, da bi poljski poslanci
v kratkem državni zbor zapustili, in to bi bilo na zad-
nje in po ovinkih to isto, kar hoče Smolka imeti, nam-
reč, da naj bi poslanci na Dunaj celó ne šli. Vendar
pa je še bistven razloček med tema programoma. —
Stalščé resolucionistov ne mara, ko za Galicijo, kteri
sami hoče pridobiti, kolikor mogoče, samosvojnosti ali
autonomije; za drugo deželo v Avstriji ni resolucioni-
stom nič mar, naj se uravnajo, kakor hočejo. Proti tomu
pa nimajo oni nič, da se tudi drugim deželam, p. Česki,
to dá, kar njim; oni mislijo le na zboljšanje svoje do-
mače deželne ustave, na zboljšanje občne državne u-
ravnave ne mislijo. Smolka-ov program hodi nasprotno
pot: autonomije, ki jo zahteva za Galicijo, noče Smolka
samo za njo in je ne zahteva brez obzira na ostala
avstrijsko kraljevino in deželo, ampak le kot posledek
spoznanja — zato ker je spoznal, — da bi Avstrija nar boljše
ustrezala svojim nalogam, ki jih ima sred evropskih držav,
ko bi se federativno uravnala. O Smolka-i smemo mis-
liti, da ne bi zahteval za Galicijo toliko, ko bi ne bil uver-
jen, da je federalizem za Avstrijo nar boljše uravnava,
nar bolji način vladanja; resolucionisti pa — kakor so
kaže, — hočejo to, kar je v resoluciji zapopadeno, po-
makiti čeni imeti, ne glde na uravnavo občne države. —
Program ministerske stranke (Ziemiakovski-ga) ne zah-
teva nič drugega, nego da naj pošlje Galicija svoje po-
slance nepogojno v državni zbor, da se bodo na Dunaj-
ji potegovali za posebne interese gališke, in da bodo v
zvezi med Nemci in Madžjari — tretji; drugi narodi naj
rečejo in storijo kar hočejo.

Tako stojé zdaj reči na Poljskem. Ktera 3 strank
na zadnje zmaga, homo videli, gotovo je pa, da, če
Poljaki v državni zbor ne pridejo, ali če pridejo, pa
čez nekaj tednov uidejo, bo osoda sedanjega državne-
ga zboru določena.

Podlistek.

Potočnica.

Sp. Josip Furlani,

Potočnica modra
V potoku leži,
Skor kakor bolnika
Povsod jo mrzi.

Od časa do časa
Pokima z glavó
Češ, mrzlica treso
Nje drobno teló

„O, kaj bi jaz dala,
Ko b' smela na vrt!
Tam srečna bi bila
Sred rožic in trt.“

„Tam toplo bi solnce
Sijalo mi zmér,
Ne zeblo me v noge,
Ko zdaj v enomér.“

Pristopi devica
Ter reče jej koj:
„Potočnica zala,
Al' hočeš z menoj?“

„Na vrtu prežlabtnem
Cvetela mi boš,

Veselje boš kmali
Devičie in rož.“

Potočnica mokra
Prikinka z glavó,
In deva jo vzame
Iz vode v rokó.

Na vrtu cvetlica
Že gleda okrog,
In srečno se čuti,
Da subih je nog.

Al' solnce pripeče,
Iztiska jej pót,
Vsa, reva, skesana
Podviza odtod.

Potočnica modra
Spet v vodi cveti,
Nikdár si več boljš'ga
Stanú ne želi.

Na zemlji ni raja,
Gotovo je res:
Kjer cvetejo rože,
Tud' trnje je vmes.

Rodoljubni varuh.

Novemu društvu „SOČA“ poklanja

Josip Trnogorski.

(Stopaj.)

Rodoljub sem, varuh zvest!
Tak mi priča moja vest.
Stražim, var'jem domovino,
Vse nje meje, hrib, dolino.
Letam noč in dan okrog,
Rad bi rešil dom nadlog.

Rodoljub sem, varuh zvest!
Tak mi priča dobra vest.
Ko zapazim tujo spako,
Ki moj narod tare v mlako,
Napnem le desnico koj,
Vraga kličem na dvojoj.

Rodoljub sem, varuh zvest!
Tak mi priča mirna vest.
Rodotaja črtim, studim,
V borbi ž njim se peham, trudim;
Ker je huji še ko gad,
Streljam pišice va-nj prav rad.

Rodoljub sem, varuh zvest!
Tak mi priča vsak dan vest.
Jastrebi, ki mi dom napade,
Ves pred mano v prah razpade;
Rad prelijem tud' c'lo kri,
Da le narod moj živi.

stipendijev za l. 1868, gospinskega in deželnega občinskega zaloga (za vse poroč. Candussi.) — Potrdilo se je brez razgovora vse po nasvetu finančn. odseka, ker so te denarske stvari že od poprejšnjih let pretresene in uravnane. Konec seje ob 7. uri.

Prihodnja seja bo v saboto, 9. t. m., ob 10. uri dopoldne. Dnevni red: I. Sporočilo dež. odbora o volitvi enega dež. poslanca (Vilh. vit. Ritter-ja) za mesto Gorico; II. nasvet odseka za vladine predloge zadevajoč načrt postave zastran zamenjavo zemljišč; III. Predlog dež. odbora zadevajoč napravo mosta čez Sočo pri Pieris-u v okrajih Tržiškem; IV. Predlogi finančnega odseka o a.) proračunu za 1869 dež. občinskega zaloga, b.) zaloga za uboge in c.) šolskega.

Drugi deželni zbori, ki so zdaj že vsi (17) odprti, obravnujejo ali tiste reči, kakor naš, ali kar si bodi domačoga, ki ni mikavno za naše brave, pa tudi nimamo prostora, da bi prinašali posnetke dotičnih obravnjav. V nemških zborih dela nar več hrupa pretresanju nasvetov zastran direktnih (neposrednih) volitev za državni zbor, ktere prihajajo po vladini želji na dnevni red. Vlada bi namreč rada izvedela, kaj razni deželni zbori v tej zadevi mislijo. — V kranjskem zboru se je rešilo zahtevanje vladine, da se mora sejni zapisnik ne samo v slovenskem, temuč tudi v nemškem jeziku spisavati in brati. Po nasvetu odseka za ustavne zadeve se bo sestavljaj zapisnik v obeh jezikih, kot enakopravnih in onako uradnih.

Ogled po svetu.

Avstrijsko-egrska država.

Na Dunaj je prišel 6. t. m. pruski kraljevič *Friedrik Vilhelm*, koji je l. 1866 pri Kraljičinom Gradcu bitvo določil; zdaj pa je prišel v Boč, znabiti zvezo sklepat med Prusijo in Avstrijo. Kraljevič potuje dalje v Egipt.

Gradec. C. namestnika za Štajarsko še ne morejo najti; zdaj se trdi, da je poprejšnji Tržaški namestnik, baron *Bach*, za Gradec odmenjen; (katol.-konserv.) „*Gratzer Volksblatt*“ so ga veselili.

Iz Trsta piše „*Jadranska Zarja*“: Posebno važnega do zdaj tržaški deželni zbor še ni sklenil. V seji 30. sept. je izrekel mestni zbor Cegnarjevo volitev za neveljavno, vendar ne soglasno, kakor trdi „*Triester Ztg.*“ Zakaj se je to zgodilo, naj tukaj pojasnimo. Da bi C. bil lahon, nobeden ne bi se bil spotikal nad njegovo volitvijo; ker se pa poteza za pravice slov. okoličanov, zato ga mestni očetje ne morejo videti. Da bi njega bili pri volitvi spodkopali, poslali so v njegov volitni okraj (pa tudi v druge) mnogo volitnih listkov. Pisala je te listke vse ena oseba, kar se po pisanji lahko pozna. Če niso bili magistratu listki ukradeni, ali če se niso skrivaj natisnili, kar bi vredno bilo da se preišče, moral jih je poslati magistrat sam. Magistratni berič *Kriščak* (po magistratovo *Crischack*) in še neka druga oseba, kakor čujemo, iz društva „*Progreso*“, nosila sta jih kmetom na dom. Na vseh teh listkih je bil za volilca zapisan dr. *Enenkel* in tudi ime vsakega volilca. Velevala sta kmetom, kdaj i kde se imajo ti listki oddati. 27 kmetov jih je v resnici oddalo in tako je dobil dr. *Enenkel* 27 glasov; 18 kmetov je izbrisalo dr. *Enenkelovo* ime i zapisalo namesti njega *Cegnarja* na listke; drugi kmetje so listke strgali, ker *Enenkla* niso hoteli voliti, pa si niso vedeli sicer pomagati. *Cegnar* je pri vsem tem dobil 63 glasov, nasprotnik njegov, dr. *Enenkel*, pa le 27. Zarad tega pa, ker je onih 13 kmetov izbrisalo *Eneuklovo* ime, zavrgla se je *Cegnarjeva* volitev. Prašamo: ali ta faktum ni *unicum* v zgodovini? Sicer se pa temu nič ne čudimo, vsaj smo vže javno slišali necega zelo čelanege mestnega očeta govoriti: „če bo *Cegnar* izvoljen, pa ga ovržemo.“

Nazadnje bi pa še našo vlado poprašali: kako je to, da sedi g. *Valon* v mestnem starešinstvu? Vlada sama je volitev g. *Piana* zato ovrгла, ker je bil učitelj v okolici, tedaj magistratni uradnik, *Valon* je tudi magistratni uradnik, 300 gld. letne plače ima od magistrata

in je uradnik pri *ufficio di cimentazione*. Razložite nam to dvombo, če vam je po volji.

Vnanje dežele.

Benetka. *Francoska cesarica* *Evgonija* je zdaj v Benetkah; potuje v Egipt in v jutrovo kraje. —

Na *Španskem* je republikanska strauka če dalje prodrznójša; tū pa tam se je že z orožjem vadignila zoper vlado in jej močno nagaja.

Dopis.

Od gornje Soče. Strah, ki so ga imeli nekteri stanovalci Sočke doline (gl. „*Domovino*“, lista 34. in 35.) zavolje merjenja železnične črte *Predelske*, se je razkadil, kakor jutornja megla. Gosp. viš. nadzornik *Ford. Hofmann*, se je zavolj vsoga obrekovanja osobno na Dunaji opravičil, kar mi je sam povedal. On se je res potezal za *Polabeljsko* črto, dokler je bila *Benedija* še pri Avstriji, a pozneje ne več. Da se merjenje tako na dolgo vleče, kakor se nekterim zdi, ni res, ker mnogo druge črte, ki so bile ložje, so se že bolj počasi merile. *Predelska* črta bo pa gotovo dolgo pred novembrom zmerjena. 44 gg. inženirjev, kolikor vrome pripušča, na vsa kriplje pridno dela, vsak dan od jutra do večera (še nodelja jim ni sveta; kako gg. inženirji, ki so izraelske vere, njih „šabat“ praznujejo, ne vem). Če se komu to merjenje vendar le prepočasno zdi, naj si ogleda te kraje med *Kobaridom* in *Rabeljnom*, pa bo gotovo družih misli. Tako težavnih črt se je še malo merilo v Avstriji. Da g. *Hof.* prejnuji načrt zameta, se ni čuditi, ker je bil res semrtje tak, da so se mu še nezvedeni kmetje z glavami majaje posmehovali. Umetno delo, zavita črta (penklja) pri *Logu*, ki ga je „*Dom.*“ že omenila, mora le spretnost g. *H.* hvaliti, če mogoče, še bolj, kakor od njega izpeljani železnični most pri *Zidanem* mostu na *Štirskem*. G. *H.* prejnuji načrt nar bolj zavolje tega zameta, ker se ogiba brezštevilih mostov in polj, dobro vedoč, da oboje veliko stane. Omenim le prejnuji načrt med *Kobaridom* in *Srpenico*, ki je imel v daljavi dobre pol ure 4—5 mostov čez Sočo namenjenih. Vrh tega je hotel pobrati *Trnovcem* še to malo polja, kar ga imajo. Vlekel se je pa po takih krajih, ki niso celo zimo varni pred snežnimi plazovi. Zgodilo se je že, namreč, da so taki plazovi celo Sočo zajezili; kaj bi bilo še le z železničnimi vlaki? Tolažili so sicer stanovalce, da, če imajo malo polja, bodo toliko boljše odškojeni; tega pa ni nijeden pomislil, da bi moral le črar plačati in dakmetje druge polja kupiti ne morejo, ker ga ni. Sedanjí načrt gre po trdnih tleh, je varen pred plazovi, ne ho imel ni jednega mosta in se polja ne bo dotikal, razun na *Srpenici*, kjer pa nikakor drugače biti ne more. Kolikor mi je znano, je ljudstvo z novim načrtom sploh zadovoljno. Toliko v pojasnilo, ktero naj bi tudi drugi časniki svetu naznanili

En „*gvišon.*“

Domači novičar.

(*Kmetijska šola v Gorici*) se bode, potem ko se je ta stvar tako dolgo pletla, vendar enkrat pričela. 4. t. m. je došel slovenski učitelj, g. *Franc Povše*, (bravcem „*Novic*“ in „*Domovino*“ že dobro znan; — vse kaže da je prav posebna pridobitev za *Goriško*); do 15. t. m. pričakujemo tudi italijanskega profesorja in ravnatelja *Ohlsen-a*. Nadejamo se, da se bodo naši ljudje kmetijskega podnka, po katerem se ima dežela s časom preroditi, z veseljen poprijeli, kakor je bistroumni, vsestransko izobraženi mladi naš učitelj *P.* ves navdušen za pospeševanje vseh razpolov kmetijstva v naših krajih. V kratkem razglasi deželni odbor povabilo k vpisovanju učencev za novo kmet. šolo. Da se bodo vzrejnanci marljivejše učili, bode se podelovalo tudi nekaj stipendijev iz državnih pripomočkov.

(*Duhovske premembe*) *P.* o gg. *Mantovani Ivan* 1. koop. v *Gradu* (otoku) gra za koop. in učitelja v *Kaprivo*; *Ant. Franzol*, koop. v *Vileč-u*, kot 1. koop. v *Grad. Patic Jak.* 2. koop. v *Gradu* kot koop. v *Podlura* (v *Gorici*); *Sion Lenard*, novomašnik, za 2. koop. v *Grad.* — *Jók. Kočevar*, koop. v *Renčah*, za koop. v *Kamnje*, *Donda Anton.*, novomašnik, za koop. v *Mušo*.

(„*Soča*“) Naznanjamo še eukrat, da hó inglo to

naše političko društvo v četrtek, 14. t. m., prvi občni zbor, v katerem se bo volil zatrdni odbor. Udov šteje "Soča" do zdaj že 100.

(*Cesarjev god*), 4. t. m., se jo obhajal, kakor druga leta. V prvostolni cerkvi so imeli sv. opravilo Nj. ekso. prč. kuz. nadškof; za vojaščino je bila maša ob 10 uri pri sv. Ignaciji.

(*Italijansko telovadsko društvo*) bo imelo prihodnjo nedeljo, 10. t. m., svojo pričetno svečanost in prihajajo gostov iz Trsta.

O zboljšanju zemlje

na Goriškem.

"*Über Boden-Meliorationen*" (o zboljšanju zemlje) na Goriškem je naslov knjižice, ki nam je to dni došla, in ki jo je napisal naš za blagostanje doželo ves vneti rojak in umni kmetovavec vr. gosp. *Franz Graf Coronini* v Št. Petru pri Gorici. Ta knjižica je posebaj natisnjena sestavek, priobčen v letniku za avstrijsko kmetovavce za l. 1870. — Na čelu kaže gotovo resnični rek Aristotelov: Naj bolji ljudje so tisti, ki kmetujejo. Po kratkem vvodu govori pisatelj napred o načrtu (dr. Raf. Vicentini-ovem), kako bi se dala napeljati voda iz Soče pri Zagradi (znanl. železnični postaji "Sagrado") čez Tržički (Montebellunski) okraj, ki bi doje navadno "teritóri" (bil je nekdanj pod republiko, Beneško). Dalje razpravlja misel, kako bi se dala lagano (močvirja) med Oglejem in otokom Gradom na suho djati. Od brogov Jadranskega morja pelje pisatelj čitatelje v gore, v Kobarid, pod Kru, in to je tisti odlomek gr. Coronini-ove knjižice, ki smo ga našim bravcem za danes poslovenili.

"Zdaj naj peljem" — pravi — "bravca v dolino Idrije", ktera se izteka v zgorenjo Sočo pod Kobaridom; Kru (7095 čevljev visokemu) nasproti. Prej ko se zdelni s Sočo, teče Idrija kake 2 uri dolgo od zahoda proti izhodu in loči Matajur (5184') od predgor Golovca (Monte Maggiore 5118'). Žalibog je tukaj nekaj lagun (močvirja), kar je na žalostnejša posebnost tega kraja. Mrzličasti obrazi stanovavcev ovajajo že na prvi pogled obžalovanja vredno in v gorskem kraji nepričakovano nazočnost predobro znanega gosta iz (primorskih) nižav (t. j. mrzlice.) Mrzlica prhaja od močvirja, ki vso dolino obsega in ki mu je vzrok Idrija. Navadno se ta reka vije leno, da se komaj pozna, da teče, po ozki strugi med gostim grmovjem in mnogimi skalami, ki so se tje zavalile, doli proti Soči. Še le ko pride do konec dola, začne teči bolj naglo. Kedar močno dežuje in s strmih ogoljenih sten veliko ljakov prišumi, je vaa mlakuža polna vode, ki pa zaradi premajhnega pada ne more hitro odtekat. Povrh tega je iz Matajura dereči Šijak Idrijsko dolino poprek močno zajezil. Prod, ki ga lijavina privleče, ta jez še zvišuje, in dolino tako zagradi, da se voda tje nazaj do Robič-a ustavlja ter vdarja čez kupčijsko cesto držečo na Cividada v Italijo, ktera je za vso gorsko stran jako važna. Ta poslednja zime, n. pr., je bila ta cesta po mestih po 100 sežnjov na dolgo za 4 čevlje pod vodo in je bilo prav nevarno se po nji voziti. Če je pa zima bujša, ko letošnja, (voda je letos samo nekaj malo dni zmerzavala), je skozi dolgo časa vsa hvoja in vožnja pretrgana. Prvo četrt ure svojega teka pa nima Idrija tudi ob navadnih okoliščinah nikake prave struge, ampak se preceja po vsaj dolini razvlečena.

(Kon. prih.)

Priloge

k postavi e zemljiškem davku.

(Konoc.)

Obrazec VII k §. 36.

Sestava podobrotnih vrst za vsake občino.

Obdelovanjski red ali način

Parcelna številka od — do —

* Ta Idrija pa ni tista, ki izvira blizu rudarstega mesta Idrija, in ki se do dolgem teku več ko 2 mlji pod Kobaridom, pri sv. Luciji v Sočo izliva.

Povrjajo ali prastor po vrstah

Skup. vsi predeli

Čisti prinos po vrstah

Skup. vsi predeli

Obrazec VIII. k §. 36.

Okrajni pregled,

kteri kaže njivo in njih prinos, travnike, pašnjake (neroodnice) in skupni znesek vsoga povrjaja tudi z nerodnim svetom vred.

Obrazec IX. k §. 36.

Glavni pregled,

kteri kaže prostor in letni čisti prinos njiv in travnikov, potem prostor davka prostih in nerodnih zemljišč, skupni znesek } povrjaja rodnih zemljišč } letnega čistega zneska } popred na en oraj in skupni znesek vsoga povrjaja, tudi z nerodnim svetom vred.

Vidili

Sestavljen dne . . .

duo . . .

Okrajna cenilna komisija

(Podpis.)

(Podpis.)

Ledarijske številke. V Trstu 2. oktobra 85. 86 87. 88. 89.

Borsni kurs 6. oktobra Metall. 59:70; narodno po-
sojilo 68:80; London 122:90; adžo prebra 120:15;
cekini 5:83.

Žitna cena v Gorici: Pšenica nova po 2 gld. 40 kr.;
do 2:60 (goriški kaznanik); turšica 1:45 do —; turšica
bela 1:40; ječmen; delan 2:90 do 3:—; nodelan nov 1:74;
kšol 2:— do 2:30; ajda 1:35; do —; oves 1:25 do —.

OGLASNIK.

Opravilnikov.

ki bi razprodajali naš izvrstni cement za porcelanaste in enake posode, za Gorico in nje okolico, išče

F. H. Dietrich et Comp.

v Dresdenah (Dresden).

Pravo solčno-rožno (arnično) platno

lekarnika O. Galleani-a

v Milanu, v ulici Meravigli (lekarnica 24)

Ta obliž (flašter) je naj boljši pomoček, da se odpravijo žulji in trda koža; da se ozdravi vnetje na nogah, kedar so spotjene; dober je tudi proti kurjiam očesom in ostri koži; z njim se zdravijo rane, otiske, opokline, revmatične bolezni (protin) in petika, lišaj, spahki in edrte ezoblino, tudi petolazi stare bolezni in zlasti v bedrih. — Že brž prvi dan, ko se začne rabiti ta obliž, čuti se precejšnja polajšba, in, če ga dalje upotrebuješ, ozdraviš za trdnost.

MB. Vsakemu dvojnemu kosu tega solčno-rožnega platna je pridjan poduk, kako naj se z njim dela. Na tem poduku je podpis lekarnika O. Galleani in suhi pečatni vtisek: O. Galleani, Milano.

En dvojnati kos platna velja 60 soldov a.v.

V Gorici se dobiva v lekarnici pri Fontani-u, kjer je zaloga vsakoršnih zdravil iz domačih in vnanjih dožel.

Čedno stanovanje za štolarje,

prav na lepem in zdravem kraji, tik mestnega vrta, realki nasproti in tudi ne daleč od gimnazija in normalke, je na ponudbo v Pečenko-vi hiši Nov. 40 pri gosp. *Stefanu Billešnek-u*.